

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 19 DÉCEMBRE 1918.

I. — Discours du Roi.

II. — Adresse en réponse au discours du Trône.

III. — Réponse du Roi à l'Adresse.

I.

Discours du Roi à l'ouverture de la session législative de 1918-1919.

MESSIEURS,

Je vous apporte le salut de l'armée !
Nous arrivons de l'Yser, mes soldats
et moi, à travers nos villes et nos cam-
pagnes libérées.

Et me voici devant les représentants
du Pays.

Vous m'avez confié, il y a quatre ans,
l'armée de la Nation pour défendre la
Patrie en danger; je viens vous rendre
compte de mes actes. Je viens vous dire
ce qu'ont été les soldats de la Belgique,
l'endurance dont ils ont fait preuve,
le courage et la bravoure qu'ils ont
déployés, les grands résultats acquis
par leurs efforts.

Quelles sont les règles qui ont dirigé
ma conduite au cours de cette longue
guerre ?

MIJNE HEEREN,

Ik breng U den groet van het leger !
Wij komen van den Yzer, mijne
soldaten en ik, door onze steden en
velden, van vijanden vrij.

En thans bevind ik mij hier voor
's Lands vertegenwoordigers.

Vóór vier jaar hebt gij mij het leger
der Natie toevertrouwd ter verdediging
van het bedreigde Vaderland; ik kom U
rekenschap geven van mijne daden. Ik
kom U melden wat de soldaten van
België geweest zijn, welk uithoudings-
vermogen zij hebben doen blijken, wel-
ken moed en welke dapperheid zij ten
toon gespreid, welke buitengewone uit-
slagen zij door hunne inspanning ver-
kregen hebben.

Door welke regels heb ik mij laten
leiden in den loop van dezen langdu-
rigen oorlog ?

D'une part, remplir, en restant toujours dans le domaine du possible, la plénitude de nos obligations internationales et sauvegarder le prestige de la Nation, devoirs auxquels tout peuple qui veut être considéré doit rester fidèle; d'autre part, ménager le sang de nos soldats, assurer leur bien-être matériel et moral, alléger leurs souffrances.

Dans la campagne de 1914, les opérations de l'armée belge furent décisives pour permettre aux grandes armées alliées d'arrêter la puissante offensive allemande sur la ligne où, pendant près de quatre ans, elle s'est stabilisée.

C'est pendant cette campagne que se joue véritablement la liberté du monde; la lutte gigantesque qui se livre en Belgique et en France doit décider si, vraiment, c'est désormais l'hégémonie allemande qui régira l'humanité.

Les nations de l'Entente n'étaient pas également prêtes pour soutenir, de toutes leurs forces, le formidable choc qui allait se produire.

Deux d'entre elles seulement, la France et la Russie, étaient en mesure de s'opposer sur terre, sans grand délai, à l'entreprise des Empires centraux qu'une longue et minutieuse préparation avaient portés à l'apogée de leur force.

A l'armée belge échet le magnifique, mais périlleux destin d'être placée au point où l'état-major allemand, sûr de la décision, allait lancer le plus gros et le meilleur de ses forces.

Luttant seule pendant deux mois et demi sur l'entière profondeur de son territoire, de Liège à Anvers, puis d'Anvers à l'Yser, l'armée belge d'abord

Eenerzijds, binnen het gebied van het mogelijke, onze internationale verplichtingen in haren vollen omvang te vervullen, en mede den luister onzer Natie te vrijwaren, plichten waaraan een volk, dat in de algemeene achting hoog wil staan, getrouw moet blijven; anderzijds, met het bloed onzer soldaten zuinig te zijn, hun stoffelijk en zedelijk welzijn te verzekeren, hun lijden te verzachten.

Tijdens den veldtocht van 1914 waren de krijgsverrichtingen van het Belgische leger van zulk ingrijpenden aard, dat zij de groote verbonden legers in staat stelden het machtig Duitsch offensief te stuiten op de lijn, waar het gedurende vier jaar tot staan werd gedwongen.

't Is in dien veldtocht, dat de vrijheid der wereld zich werkelijk afspeelt; de reuzenstrijd, die in België en in Frankrijk wordt gevoerd, moet uitmaken of het inderdaad de Duitsche macht is, die over het menschedom de heerschappij zal voeren.

De verbonden natiën waren niet in gelijke mate gereed om, uit al hunne krachten, den ontzettenden schok te doorstaan, die op handen was.

Slechts twee daarvan, Frankrijk en Rusland, waren in staat, zich, zonder groot tijdverlies, te lande te verzetten tegen de onderneming van de Centrale Rijken, welke door eene lange en nauwgezette voorbereiding het toppunt hunner macht hadden bereikt.

Aan het Belgische leger viel de verheven, doch gevaarvolle taak ten deel, post te vatten waar de Duitsche staf, zeker van den uitslag, zijne grootste en beste krachten zou doen optreden.

Gedurende twee en een halve maand streed het Belgische leger gansch alleen op de gansche uitgestrektheid van het grondgebied, van Luik tot Antwerpen,

brisa les premières et audacieuses tentatives de l'envahisseur, puis ralentit et modéra les mouvements du puissant assaillant; elle contribua enfin, par la longue et héroïque bataille qu'elle livra sur les bords de l'Yser, à l'arrêt définitif des troupes allemandes.

La campagne de 1915 s'ouvrit sous de meilleurs auspices : la Grande-Bretagne créait de puissantes armées et l'Italie apportait son important concours à l'Entente. Quatre grands peuples militaires allaient maintenant lutter contre les États centraux.

Bientôt réorganisée, grâce surtout au patriotisme de cette jeunesse ardente qui, bravant tous les dangers, franchit les frontières pour se mettre aux ordres de la Patrie, l'armée commença dans les tranchées boueuses de l'Yser, dernier rempart où elle avait planté le drapeau national, la garde vigilante qu'elle devait monter, sans trêve, inlassablement, pendant près de quatre années.

Elle y soutint de nombreux et durs combats pour en maintenir intacte la possession, attendant patiemment le jour où il serait enfin possible de sortir de ces positions, de battre l'adversaire et de le chasser.

L'année 1918 amena ce jour tant désiré.

L'Amérique, nouvel et puissant allié, ayant ajouté le poids de son effort grandiose et enthousiaste à celui des autres nations, le formidable adversaire chancela.

C'est ce moment que l'armée belge choisit.

Le 28 septembre, à l'aube, tendant

vervolgens van Antwerpen, tot den Yzer : het verijdelde vooreerst de eerste en stoutmoedige pogingen van den invallenden vijand; daarna vertraagde en beperkte het de bewegingen van den machtigen aanvaller; eindelijk, door den langen en heldhaftigen slag, welken het leverde op den Yzer, droeg het bij tot het bepaald stuiten van de Duitsche troepen.

De veldtocht van 1915 nam aanvang onder betere omstandigheden; Groot-Britannië bracht machtige legers tot stand en Italië verleende zijne gewichtige medewerking aan de Entente. Thans gingen vier groote militaire volkeren den strijd aangaan tegen de Centrale Staten.

Na weldra heringericht te zijn, dank zij de vaderlandsliefde van die vurige jongelingschap, welke trots alle gevaren de grenzen overstak om zich ten dienste van het Vaderland te stellen, nam het leger, in de modderige loopgraven van den Yzer, de laatste vesting waar het onze driekleur had geplant, een aanvang met de trouwe wacht, die zij rusteloos, onvermoeibaar, gedurende bijna vier jaar zou moeten houden.

Het weerstond er talrijke en harde gevechten om het bezit daarvan ongeschonden te behouden; met geduld wachtte het den dag af, waarop het eindelijk mogelijk zou zijn uit die stellingen te treden, den vijand te verslaan en hem te verjagen.

Het jaar 1918 bracht dien zoo vurig verlangden dag mee.

Amerika, nieuwe en machtige bondgenoot, had den druk van zijne grootsche en geestdriftige poging gevoegd bij dien van de overige natien : dat deed den geduchten vijand wankelen.

Dit oogenblik verkoos het Belgische leger.

Den 28e September, bij het aanbreken

toute son énergie, elle bondit à l'assaut des lignes ennemies et, d'un seul mais irrésistible et sublime élan, conquiert cette crête des Flandres qui avait jusqu'alors défié les attaques des troupes les plus valeureuses.

Après ces journées mémorables, elle continua d'attaquer et de poursuivre l'ennemi à côté des armées alliées, jusqu'au jour où celui-ci fut forcé de se déclarer vaincu.

En terminant ce court récit de nos opérations militaires, je vous dis à tous : la Belgique peut regarder avec fierté la tâche accomplie par son armée; au cours de cette lutte sans précédent, l'armée a fait pleinement son devoir, elle a porté à un haut degré le prestige national et la réputation de nos armes; elle a rendu au monde entier un service inestimable.

J'ai un autre devoir à remplir, celui de témoigner des belles vertus militaires des troupes alliées qui ont combattu sur le sol de la Patrie, fraternellement confondues avec les nôtres, toutes animées d'un même idéal et d'un même esprit de sacrifice. Honneur aux soldats de la France, de l'Angleterre et des États-Unis qui se sont portés à notre secours! Je m'incline respectueusement devant ceux qui sont morts et qui reposent dans notre terre à jamais sacrée : la Belgique reconnaissante entretiendra pieusement leur glorieux souvenir.

Honneur aussi à nos morts, à nos glorieux morts : à ceux qui sont tombés face à l'ennemi sur les champs de bataille et devant le peloton d'exécution; à ceux qui ont succombé dans les fils de fer le long de la frontière hollandaise; à ceux qui ont été lâchement

van den dag, spant het al zijne kracht in en valt de vijandelijke linies aan : met een enkelen, doch onweerstaanbaren en grootschen ruk overwint het dien kam van Vlaanderen's grond, welke tot dan toe aan de aanvallen van de moedigste troepen had weerstaan.

Na die gedenkwaardige dagen viel het den vijand voortdurend aan en vervolgde hem aan de zijde van de verbonden legers tot den dag waarop de vijand gedwongen werd te verklaren, dat hij overwonnen was.

Ik besluit dit beknopt verhaal van onze krijgsverrichtingen en zeg tot U allen : met trots kan België terugzien op de taak, door zijn leger vervuld; in den loop van dezen strijd zonder weerga heeft het leger ten volle zijn plicht gedaan; het heeft het nationale aanzien en den roem van onze wapenen hoog opgevoerd; het heeft aan de gansche wereld een onschatbaren dienst bewezen.

Ik heb een anderen plicht te vervullen, met name getuigenis af te leggen van de prachtige krijgsmansdeugden van de geallieerde legers, die op den vaderlandschen bodem hebben gestreden, in broederlijke vereeniging met de onze, en allen bezielde met een zelfde ideaal en een zelfde offervaardigheid. Eere den soldaten van Frankrijk, Engeland en Amerika, die ons ter hulp zijn gesneld! Eerbiedig buig ik neêr voor hen, die zijn gesneuveld en die in onzen, ten eeuwigden dage heiligen bodem rusten : erkentelijk zal België hun roemrijk aandenken bewaren.

Eere ook voor onze dooden, onze roemrijke dooden; voor hen die zijn gevallen in 't aangezicht des vijands, op de slagvelden en vóór 't executiepeloton; voor hen die 't leven hebben verloren in den ijzerdraad langs de Nederlandsche grens; voor hen die laffelijk

assassinés; à ceux qui ont été martyrisés dans les prisons et les camps de concentration atroces; à ceux qui sont morts de douleur et de misère. Tous ont bien mérité de la Patrie. Que leurs noms soient ajoutés à ceux des combattants de 1830, à notre Panthéon, là-bas, à la Place des Martyrs!

MESSIEURS.

Il me tient à cœur de féliciter le pays occupé de la noble attitude qu'il a gardée sous le joug allemand.

Une première pensée va d'abord aux parents des soldats qui sont demeurés presque sans nouvelles pendant quatre ans et demi. Tandis que les combattants des autres armées restaient en contact avec les leurs et qu'ils puisaient les uns et les autres dans l'entretien d'une correspondance affectueuse et, au cours des congés périodiques, un réconfort nécessaire, les Belges du dehors et ceux de l'intérieur se sont trouvés séparés par un mur de plus en plus infranchissable. En dépit des efforts ingénieux et admirables de ceux qui, au péril de leur liberté, se sont appliqués à maintenir de fréquentes relations, la guerre a infligé à nos enfants au front et à leurs parents demeurés au foyer le supplice prolongé de vivre et de souffrir sans savoir ce que la destinée leur réservait. Avec quelle vaillance tout le peuple belge n'a-t-il pas supporté cette épreuve si longue et si cruelle! Elle devait ajouter chaque jour quelque chose d'aigu aux privations matérielles, aux soucis du lendemain, aux atteintes de la misère. La multiplicité des œuvres d'assistance, si magnifiquement écloses au fur et à mesure des nécessités, a atténué la rigueur d'un pareil régime. On a vu

vermoord zijn geworden; voor hen die in de gevangenissen en in de gruwelijke concentratiekampen martelingen hebben geleden; voor hen die van leed en ellende zijn omgekomen. Allen hebben den dank van het Vaderland verdiend. Hunne namen wezen toegevoegd aan die van de strijders van 1830, in ons Pantheon, ginder, op het Martelaarsplein!

MIJNE HEEREN,

Ik hecht er prijs aan, het bezette land geluk te wenschen met zijn edele houding onder het Duitse juk.

Eerst denk ik aan de ouders der soldaten, welke gedurende nagenoeg vier en een half jaar van de minste tijding bleven verstoken. Terwijl de strijders der andere legers met hunne bloed- en aanverwanten in verbinding bleven, en de eenen zoowel als de anderen uit deze hartelijke briefwisseling en uit periodieke verloven de noodige versterking hunner krachten putten, bleven de Belgen van 't buitenland en van 't binnenland gescheiden door een muur, die met den dag moeilijker te overschrijden bleek. Ten spijte van de vernuftige en bewonderenswaardige pogingen dergenen, die, op gevaar hunner vrijheid af, zich hebben ingespannen om een zoo druk mogelijk verkeer in stand te houden, heeft de oorlog onzen kinderen aan het front, en hunnen ouders bij den haard, de oneindig gerekte foltering doen ondervinden van te leven en te lijden zonder te weten welke toekomst hun te wachten stond. Met welke manhaftigheid werd door het gansche Belgische volk die zoo langdurige en zoo wreede proef doorstaan! Dag aan dag moest zij iets nijpends toevoegen aan de stoffelijke ontberingen, aan de bezorgdheid voor den dag van morgen,

toutes les classes de la société, animées d'un même souffle d'entente et d'affection, se rapprocher intimement pour apaiser les souffrances et les infortunes; les femmes ont montré une fois de plus ce qu'il faut attendre de leur bonté et de cette intuition qui leur fait découvrir la plaie à panser et la peine à soulager. Les nobles sentiments de solidarité maintinrent dans tout le pays les liens les plus solides et constituent le témoignage vivant d'une union que l'on ne saurait briser dans l'avenir. La souffrance noblement partagée et subie d'un cœur ferme est devenue un patrimoine commun; elle a maintenu, à travers le temps, dans toute la population, cette confiance sereine que les événements ont pleinement justifiée.

MESSIEURS.

On ne comprendrait pas que l'union féconde dont les Belges ont donné un si admirable exemple pendant la guerre fit place, dès le lendemain de la libération du territoire, à la reprise de querelles stériles. Cette union doit rester une réalité dans les circonstances présentes.

Telle est la raison d'être de la composition du nouveau Ministère qui a accepté de reprendre, à son point d'arrêt, la tâche ardue accomplie par les deux Cabinets précédents dans des circonstances angoissantes et avec un patriotisme qui n'a jamais faibli.

Le Pays sera heureux de voir la

aan de stijgende ellende. De veelvuldigheid der werken van onderstand, zoo prachtig ontloken naarmate de behoeften zich lieten gevoelen, heeft tempering in de scherpheid van zulk regiem gebracht. Men heeft alle maatschappelijke standen, met een zelfden geest van eensgezindheid en genegenheid bezielend, in innig verband tot elkaar zien treden om smart en onheil te lenigen; eens te meer hebben de vrouwen getoond wat men mag verwachten van hare goedheid en van dat helder doorzicht dat haar de te helen wonde en de te troosten smart doet ontdekken. De edele gevoelens van solidariteit hielden in gansch het land de hechtste banden bijeen, en zij zijn het levend bewijs eener in de toekomst onverbreekelijke eendracht. De op edele wijze gedeelde en met een hoog hart gedragen smart is een gemeenschappelijk erfdeel geworden; zij heeft door den tijd heen, onder gansch de bevolking, dat rein vertrouwen gehandhaafd, hetwelk de gebeurtenissen ten volle gerechtvaardigd hebben.

MIJNE HEEREN,

Men zou niet begrijpen dat de vruchtbare eendracht, waar de Belgen tijdens den oorlog zulk een prachtig voorbeeld van hebben gegeven, reeds daags na de bevrijding van het grondgebied plaats zou maken voor ijdele twisten. Deze eendracht behoort in de huidige omstandigheden te blijven bestaan.

Dit is de bestaansreden voor de samenstelling van het nieuwe ministerie dat zich bereid heeft verklaard, waar zij was onderbroken, de moeilijke taak over te nemen, welke de twee vorige kabinetten in beangstigende omstandigheden hebben verricht met een vaderlandsliefde die nooit heeft gefaald.

Het Land zal er zich in verheugen,

représentation nationale reprendre contact avec le Gouvernement en attendant la date prochaine à laquelle il pourra être consulté par la voie électorale après le retour de ceux qui ont été éloignés du pays par la guerre et après l'accomplissement des préliminaires nécessaires.

L'égalité dans la souffrance et dans l'endurance a créé des droits égaux à l'expression des aspirations publiques. Le Gouvernement proposera aux Chambres d'abaisser, dans un accord patriotique, les anciennes barrières et de réaliser la consultation nationale sur la base du suffrage égal pour tous les hommes dès l'âge de la maturité requise pour l'exercice des droits civils.

En attendant cette consultation, le Parlement sera appelé à voter une série de lois urgentes qui auront pour but de conjurer les effets immédiats de la guerre, spécialement pour assurer le rapatriement rapide de tous ceux que des causes diverses tiennent éloignés du sol patrial.

L'administration du Pays, bouleversée pendant la longue occupation, doit être reconstituée avec un élan digne de celui dont nos soldats faisaient preuve dans les heures critiques. Cette grande œuvre nécessitera la collaboration — à côté des ministres et de leur département — de commissions gouvernementales de techniciens ou de spécialistes recrutés notamment parmi les chefs de notre industrie et de la finance et au sein de la classe ouvrière. De cette coopération étroite des forces vives de la Nation, le Pays peut attendre le plein essor de sa vitalité et de son expansion économique extérieure. Avec

dat de volksvertegenwoordiging weer met de Regeering in verbinding treedt, in afwachting dat spoedig de dag aanbreekt, waarop het door middel van verkiezingen geraadpleegd zal kunnen worden, nadat zij, die door den oorlog uit het land werden verwijderd, teruggekeerd zullen zijn en na de noodige voorbereiding.

Uit het leed, gelijkelijk in geduld gedragen, zijn gelijke rechten geboren ter uitdrukking van 's Volks verzuchtingen. De Regeering zal bij de Kamers een voorstel indienen om, in vaderlandlievende verstandhouding, de oude hindernissen weg te ruimen en de nationale raadpleging plaats te doen hebben op den grondslag van gelijk stemrecht voor al de mannen, die den leeftijd hebben bereikt, vereischt om de burgerlijke rechten te kunnen uitoefenen.

Tot deze raadpleging plaats zal kunnen hebben, zal het Parlement zich uit te spreken hebben omtrent eene reeks dringende wetten, waarvan het doel zal zijn, de onmiddellijke gevolgen van den oorlog te keer te gaan, inzonderheid ter bewerking van den spoedigen terugkeer van allen die, om verschillende oorzaken, van den vaderlandschen grond verwijderd zijn gehouden.

's Lands bestuur, gedurende de lange bezetting onderstboven gekeerd, moet worden hersteld met een zelfde aandrif, als waarvan onze soldaten in critische oogenblikken getuigden. Dit groote werk vereischt de medewerking — benevens die van de ministers en hunne departementen — van regeeringscommissies van vakkundigen of specialisten, met name uit de leiders onzer bedrijven, de financiewereld en de volksklasse gekozen. Van deze nauwe samenwerking van al de levende krachten der Natie kan het Land de volle ontwikkeling van zijn vitaliteit en van zijne economische ontplooiing naar buiten verwachten.

le concours de ces conseillers d'État, les ministres compétents assureront, à la classe ouvrière si éprouvée, les conditions nécessaires à son développement physique, moral et intellectuel, l'observation des principes d'une hygiène sociale bien comprise et des mesures efficaces pour la mettre à l'abri du fléau de l'alcoolisme.

La pratique de la religion, qui a été pour les croyants un grand réconfort aux jours des épreuves douloureuses, n'a jamais été dans l'armée un obstacle à la camaraderie; comment dès lors des divergences dans ce domaine pourraient-elles être une source de divisions dans la vie civile et politique? Les lois et leur exécution doivent concourir à faire de ces principes une réalité.

La tâche si complexe du ravitaillement du Pays pendant la guerre qui, au milieu des difficultés de l'heure, a pu être réalisée grâce aux précieux appuis des États-Unis, de l'Espagne et des Pays-Bas, devra être poursuivie avec le concours des organismes qui en ont assumé la charge et qui voudront bien continuer au Gouvernement leurs services si dévoués et si éclairés en se rattachant au Ministère de l'Industrie et du Travail. De même le Comptoir National d'achat, qui fonctionne sous le contrôle de l'État et qui est rattaché au Ministère des Affaires Économiques, devra poursuivre son activité en vue du réoutillage de l'industrie et du réapprovisionnement en matières premières.

Dans un intérêt collectif, les dommages et les destructions sans précédent causés par la guerre aux particuliers appelleront une réparation intégrale et rapide. Les effets de ces ravages ont

In samenwerking met deze Raden van State, zullen de bevoegde ministers de zoo beproefde arbeidersklasse begifligen met wat noodig is voor hare lichamelijke, zedelijke en verstandelijke ontwikkeling, ter naleving van de grondbeginselen eener welbegrepen volkshygiëne en ter doelmatige bestrijding van de drankplaaag.

De beoefening van den godsdienst, die in de dagen van smartelijke beproeving, voor de geloovigen een zoo troostende toevlucht was, is in het leger nooit eene belemmering voor 't vriendelijk verkeer geweest; hoe zou dan uit een verschil van inzicht op dat gebied eene bron van verdeeldheid in het burgerlijk en politiek leven kunnen ontwellen? De wetten en dezer uitvoering behooren samen te werken om van deze beginselen eene werkelijkheid te maken.

De zoo veelomvattende taak van 's Rijks voeding tijdens den oorlog, welke, te midden der bezwaren van de ure, dank zij den steun van de Vereenigde Staten, van Spanje en van Nederland, ten uitvoer kon worden gebracht, zal moeten aangehouden worden met de medehulp der inrichtingen, die tot dusver den last op zich genomen hebben, en die niet zullen weigeren aan de Regeering hare zoo toegewijde en zoo vernuftige diensten te verleen en met zich aan het Ministerie van Nijverheid en Arbeid te verbinden. Eveneens behoort het Aankoopkantoor, hetwelk onder Staatstoezicht fungeert en aan het Ministerie van Economische Zaken is verbonden, zijne bedrijvigheid op peil te houden ter herinrichting der nijverheid en ter nieuwe voorziening van grondstoffen.

De weergalooze schade en verwoestingen, door den oorlog aan de particulieren veroorzaakt, zullen, in een gemeenschappelijk belang, volledig en snel herstel vorderen. De uitwerking

démontré combien tout se tient dans la vie économique; l'usine est aux ouvriers ce que les ouvriers sont aux commerçants et ce que ceux-ci sont aux professions libérales.

La ruine d'un rouage suffit à atrophier tous les autres. Cette solidarité impose une alliance loyale du Capital et du Travail, alliance de concours et d'efforts avec répartition équitable et méthodique du fruit de ces efforts communs pour mettre un frein à des luttes qui, par leur âpreté même, desservent les intérêts des deux parties.

Lorsque le législateur sera sollicité de sanctionner ces coalitions d'intérêts, notamment en vue de faciliter la concurrence sur les marchés étrangers, le Gouvernement veillera à assurer en même temps et par les mêmes sanctions, notamment par la liberté syndicale, l'équilibre des intérêts patronaux et ouvriers qui pourraient être en dissidence.

La nécessité d'une union féconde exige la collaboration sincère de tous les enfants d'une même patrie sans distinction d'origine et de langue; dans ce domaine des langues, l'égalité la plus stricte et la justice la plus absolue présideront à l'élaboration des projets que le Gouvernement soumettra à la représentation nationale. Ainsi se réalisera un accord destiné à perpétuer l'unité et l'indivisibilité de la Patrie telle qu'elle s'est affirmée pendant la guerre par le sacrifice de tant de sang. Un respect réciproque des intérêts des Flamands et des Wallons doit imprégner l'Administration, donner à chacun la certitude d'être compris en sa langue

dier verdelgingen heeft uitgewezen hoezeer alles in het economische leven in elkander grijpt: de fabriek staat tot de arbeiders gelijk de arbeiders tot de handelaars, en dezen tot de vrije beroepen staan.

Vernieling van een onderdeel volstaat om gansch het raderwerk stop te zetten. Deze solidariteit gebiedt het sluiten van een eerlijk verbond tussehen Kapitaal en Arbeid, verbond van onderlinge medehulp en van streven, met billijke en stelselmatige verdeeling der vruchten van dat gemeenschappelijk streven, ten einde paal en perk te stellen aan twisten, welke, door hunne scherphheid zelve, de belangen van beide partijen benadeelen.

Als de wetgever zal worden aangezocht zulke belangenvereenigingen te bekrachtigen, namelijk ter vergemakkelijking der mededinging op de vreemde markten, zal de Regeering er voor zorgen, om terzelfdertijd en door dezelfde bekrachtigingen, inzonderheid door de syndicale vrijheid, het evenwicht te verzekeren tussehen de belangen van werkgevers en werknemers, wanneer zulke belangen met elkander in strijd mochten zijn.

De noodzakelijkheid van een vruchtbare eendracht vereischt de oprechte samenwerking van al de kinderen van een zelfde vaderland zonder onderscheid van oorsprong of taal; op dit gebied der talen zal de strengste gelijkheid en de volstrektste gerechtigheidszin voorzitten bij het uitwerken der ontwerpen, die de Regeering aan de nationale vertegenwoordiging onderwerpen zal. Op die wijze zal een verstandhouding ontstaan, die de eenheid en onverdeelbaarheid van het Land bestendigen zullen, zooals zij zich gedurende den oorlog geopenbaard hebben door zooveel bloedoffers. Een wederkeeringe eerbied der belangen van Vlamingen en Walen

et lui assurer son plein développement intellectuel, notamment dans l'enseignement supérieur.

Que le fonctionnaire, le magistrat, l'officier doivent connaître la langue de leurs administrés est une règle d'équité élémentaire. L'intérêt même du Pays comporte que chacune de nos deux populations puisse, dans sa langue, développer pleinement sa personnalité, son originalité, ses dons intellectuels et ses facultés d'art. Le Gouvernement proposera au Parlement de créer dès à présent les assises d'une Université flamande à Gand, sauf à réserver aux Chambres qui suivront la consultation électorale le soin d'en régler les modalités définitives.

Les menées de ceux qui, à l'heure poignante où l'existence et l'avenir du Pays étaient en question, avaient pour but de consommer sa ruine ne peuvent faire l'objet d'une amnistie; les populations flamandes ont déjà elles-mêmes flétri ces menées, mais les coupables devront subir les rigueurs d'une juste répression.

La suspension du fonctionnement de la Justice imposée au Pouvoir judiciaire pendant la dure période d'occupation a dû provoquer un arriéré considérable que le bouleversement des affaires semble devoir accentuer. Ces événements font sonner l'heure de réformes profondes dans l'organisation judiciaire, réformes qui, depuis longtemps, étaient dans le vœu des juristes et des justiciables.

MESSIEURS,

Par sa constance, son stoïcisme, l'héroïsme de son armée et de son peuple,

moet het Bestuur doordringen, elkeen de zekerheid geven, in zijn taal verstaan te worden en hem zijn volle verstandelijke ontwikkeling te verzekeren, namelijk in het hooger onderwijs.

Dat de ambtenaar, de magistraat, de officier de taal moeten kennen van hen die zij besturen, is een grondregel der billijkheid. Het belang zelf van het Land brengt mee dat elke van onze twee bevolkingen in hare taal ten volle hare persoonlijkheid, hare oorspronkelijkheid, hare verstandelijke gaven en haren aanleg voor kunst ontwikkelen kunne. De Regeering zal het Parlement voorstellen van nu af aan de grondvesten te leggen van een Vlaamsche Hoogeschool te Gent, behoudens het recht van de Kamers die uit de verkiezingen zullen ontstaan, de bepaalde vormen en wijzen te regelen.

Voor de drijfverijen van hen, die op het pijnlijk uur dat de toekomst van het Land in gevaar was, tot doel hadden het heelemaal ten val te brengen, is geen amnestie denkelijk; de Vlaamsche bevolkingen zelf hebben die drijfverijen reeds geschandvlekt, maar de schuldigen moeten de strengheid van een rechtvaardige straf ondergaan.

De opschorsing van de werking van het Gerecht, aan de rechterlijke Macht gedurende den harden tijd van de bezetting opgelegd, was stellig oorzaak dat vele zaken achterstallig zijn en de algeheele ontreddeering van het handelsleven schijnt den toestand nog te zullen verergeren. Deze gebeurtenissen doen het uur slaan van diepgaande hervormingen in de rechterlijke inrichting, hervormingen, die sedert lang gewenscht werden door rechtsgeleerden en rechtsbedeelden.

MIJNE HEEREN,

Door de volharding, het stoïcisme, den heldenmoed van zijn leger en van

la Belgique a conquis les sympathies et l'admiration du monde. Elle est devenue à ses yeux, dès les premiers jours de la crise tragique où elle a été jetée, l'expression sacrée de la cause du Droit.

Invariablement fidèle à ses devoirs et injustement attaquée, elle a pris les armes pour défendre son honneur et son indépendance. Elle sort de la lutte meurtrie, mais fière et couronnée de gloire.

La Belgique victorieuse et affranchie de la neutralité que lui imposaient des traités dont la guerre a ébranlé les fondements, jouira d'une complète indépendance.

Ces traités, qui déterminaient sa position en Europe, ne l'ont pas protégée contre le plus criminel attentat. Ils ne peuvent survivre à la crise dont le Pays a été la victime. La Belgique, rétablie dans tous ses droits, réglera ses destinées suivant ses besoins et ses aspirations en pleine souveraineté. Elle devra trouver, dans son nouveau statut, des garanties qui la mettront à l'abri du péril de futures agressions. Elle prendra la place qui convient à sa dignité et à son rang dans l'ordre international qui s'annonce, fondé sur la Justice.

L'invasion et l'occupation étrangères ont infligé au Pays, à ses populations et à leurs biens, à son industrie, à son commerce et à son agriculture d'immenses dommages dont la réparation complète lui est due par l'ennemi.

Dès le début des hostilités, la Belgique, en exécution de son devoir international, tenta d'éviter que la guerre s'étendit au territoire du bassin conventionnel du Congo. Ce fut en vain.

zijn volk, heeft België de sympathie en de bewondering van de wereld veroverd. In hare oogen werd het, sedert de eerste dagen van de tragische crisis waarin het geslingerd werd, de geheiligde uitdrukking van de zaak van het Recht.

Steeds getrouw aan zijne plichten en ten onrechte aangevallen, heeft het de wapenen opgenomen om zijne eer en zijne onafhankelijkheid te verdedigen. Het treedt uit den strijd, gekneusd, doch trotsch en met glorie omgeven.

Het zegevierende België, niet meer omkneld door de onzijdigheid opgelegd door de verdragen waarvan de oorlog de grondslagen heeft geschokt, zal volkomen onafhankelijk zijn.

Die verdragen, welke zijnen toestand in Europa bepaalden, hebben het niet beschermd tegen den afschuwelijksten aanslag. Zij mogen de crisis, waarvan het land het slachtoffer was, niet overleven. België, hersteld in al zijne rechten, zal zijne zaken volgens zijne behoeften en zijn strevingen oppermachtig regelen. In zijn nieuw statuut zal het de waarborgen moeten vinden, die het moeten bevrijden van het gevaar van volgende aanvallen. Het zal de plaats innemen, die met zijne waardigheid en zijnen rang overeenstemt, in de aanstaande internationale regeling, gegrond op de Rechtvaardigheid.

Devreemde inval en bezetting hebben aan het land, aan zijne inwoners en aan hunne goederen, aan zijne nijverheid, aan zijnen handel en aan zijnen landbouw ontzaglijke schade toegebracht, welke de vijand volkomen herstellen moet.

Van het begin der vijandelijkheden af trachtte België, om te voldoen aan zijnen plicht op internationaal gebied, te vermijden dat de oorlog zich ook tot het conventioneel Congogebied zou uitstrekken. Vergeefsche moeite!

Ici encore l'agression de l'Allemagne nous imposa l'obligation de combattre. Notre armée coloniale fit tout son devoir dans des circonstances souvent très difficiles. Les événements de la guerre d'Afrique, le loyalisme des populations indigènes, les progrès accomplis ont créé entre la Belgique et le Congo d'indestructibles liens. Ainsi que la Belgique l'a solennellement et spontanément proclamé lors de la reprise du Congo, la protection et le bien-être des indigènes demeureront le premier de nos soucis, comme ils sont du reste la condition nécessaire du développement de la colonie; et nous sommes résolus à nous imposer tous les sacrifices nécessaires pour poursuivre et remplir notre mission civilisatrice en Afrique.

La Nation s'attachera à multiplier dans la colonie les moyens de transport, condition essentielle de la mise en valeur de ses immenses richesses naturelles. Elle considère son domaine colonial comme partie intégrante du pays et comme un élément essentiel de son relèvement et de sa grandeur future.

L'opinion publique, trop indifférente autrefois à la vie du dehors, s'absorbait dans la discussion des problèmes internes. Instruite par l'expérience et consciente de la position acquise par la Belgique dans le monde, elle s'intéressera désormais, avec une vigilance patriotique, aux questions extérieures et donnera ainsi un appui solide à l'action gouvernementale.

Les puissantes amitiés qui ont entouré la Belgique lui resteront fidèles, j'en ai l'assurance, dans la paix comme elles l'ont été dans les épreuves de la guerre. Elles aideront le pays à reconstituer son outillage et ses approvision-

Ook hier verplichtte de aanval van Duitschland ons tot den strijd. Ons koloniaal leger deed zijn plicht ten volle onder soms zeer moeilijke omstandigheden. De gebeurtenissen van den oorlog in Afrika, de gehechtheid van de inlandsche bevolkingen aan de Regeering, de gedane vooruitgang hebben onverbreekbare banden tusschen België en Congo gesmeed. België heeft het bij het overnemen van Congoland plechtig en uit eigen beweging verklaard: de bescherming en het welzijn van de inboorlingen zullen wij in de eerste plaats ter harte nemen; dit is overigens een vereischte in 't belang van de ontwikkeling der Kolonie; en wij zijn vast besloten ons alle noodige offers op te leggen om onze beschavende zending in Afrika voort te zetten en te voltrekken.

De Natie zal er naar streven in de Kolonie de vervoerwegen te vermeerderen, een hoofdvoorwaarde om zijne groote natuurlijke rijkdommen te waarde te maken. Zij beschouwt haar koloniaal gebied als een onafscheidbaar deel van het land en als een eerste vereischte van zijn opbeuring en van zijn grootheid in de toekomst.

De openbare meening, vroeger al te onverschillig voor wat daarbuiten leefde, verdiepte zich in besprekingen over binnenlandsche vraagstukken. Thans, door de ervaring geleerd en bewust van de plaats welke België in de wereld heeft verworven, zal zij, met vaderlandlievende zorg, hare aandacht wijden aan de buitenlandsche kwesties en zal zij aldus een krachtige steun zijn voor den arbeid der Regeering.

De sterke banden van vriendschap, die België om zich heen heeft gevoeld, zullen, ik weet het, in den vrede even hecht blijven, als zij onder de beproevingen van den oorlog hecht zijn gebleken. Die vriendschap zal het Land

nements et à restaurer sa vie économique. La Belgique devra, par des conventions commerciales avec les grands pays alliés, obtenir d'eux l'accès large et facile de débouchés nouveaux et assurer l'avenir du port d'Anvers.

La Nation rend un hommage éclatant et unanime à tous les pays alliés et associés qui, avec elle, ont mené jusqu'à la victoire cette guerre héroïque pour la défense du Droit et de la Liberté : à la France et l'Empire Britannique, à leurs soldats et leurs marins dont les exploits ont fait passer dans le monde des frissons d'admiration; à la Nation américaine, qui a sauvé la Belgique de la famine et dont les fils ont traversé l'Océan pour mettre la Force au service de la Justice; à l'Italie, où notre cause a suscité de si ardentes sympathies; au Japon, à la Serbie qui a tant souffert et lutté.

La communauté des sacrifices, des souffrances et des espérances a cimenté entre eux et nous une amitié et une solidarité morale que le temps n'affaiblira pas.

MESSIEURS,

Parmi les grandes leçons de cette guerre, il n'en est pas de plus saisissante que le désordre politique et social de nations autrefois prospères. L'ordre est à la base de la vie sociale; sans lui, celle-ci ne peut se développer. Mais l'ordre fécond ne consiste pas dans une soumission forcée ni dans les effets d'une contrainte extérieure; il doit être

helpen bij 't vernieuwen van zijne werktuigen en zijne voorraden en bij 't herstellen van zijn economisch leven. Langs den weg van handelsovereenkomsten met de groote verbondene Rijken, zal België van dezen moeten verkrijgen, dat nieuwe afzetgebieden vrij en ruim zullen open gezet worden en dat de toekomst van de Antwerpsche haven worde verzekerd.

De Natie brengt een luide en eensgezinde hulde aan al de geallieerde en geassocieerde Rijken, die, met haar, dezen heroïschen oorlog voor de verdediging van Recht en Vrijheid hebben uitgevochten tot den zege : aan Frankrijk en aan het Britsche Rijk, aan hunne soldaten en hunne zeelieden, wier heldendaden de wereld hebben doen trillen van bewondering; aan het Amerikaansche volk, dat België heeft gered van den hongersnood en welks zonen over den Oceaen zijn getrokken om de Kracht ten dienste van het Recht te stellen; aan Italië, waar onze zaak zulke vurige sympathie heeft verwekt; aan Japan, aan Servië dat zoo veel heeft geleden en gestreden.

De gemeenschappelijkheid van de offers, van het lijden en van de hoop heeft tussehen hen ons een vriendschap en een zedelijke solidariteit gesmeed, die door den tijd niet zullen verzwakt worden.

MIJNE HEEREN,

Onder de groote lessen van dezen oorlog is er geene die aangripender is dan de politieke en maatschappelijke ontreddeeling van natiën, die voorheen zoo voorspoedig waren. Orde is de grondslag van het maatschappelijk leven; zonder haar kan het zich niet ontwikkelen. Maar de vruchtbare orde bestaat niet in een opgelegde onder-

dans l'accord commun des cœurs et des volontés. C'est ainsi que l'esprit de fraternité et d'entente apparaît comme un devoir civique au même titre que le souci du maintien de l'ordre.

A l'œuvre donc, Messieurs! Que Dieu vous soit en aide pour faire de la Belgique une Patrie de plus en plus unie, de plus en plus digne d'être chérie par ses enfants.

22 novembre 1918.

worpenheid noch in de uitwerkselen van een uiterlijken dwang; zij moet bestaan in de overeenkomst van de harten en van den wil. Zoo blijkt de geest van broederlijkheid en verstandhouding een burgerplicht met hetzelfde recht als de zorg om de orde te handhaven.

Aan het werk dus, Mijne Heeren! Dat God u helpe om van België een steeds eensgezind Vaderland te maken, meer en meer waardig om door zijne kinderen bemind te worden.

22 November 1918.

II.

Adresse de la Chambre en réponse au discours du Trône.

SIRE,

Les Représentants du Pays ont entendu avec une émotion profonde Votre Majesté leur apporter le salut de l'Armée.

Avec un orgueil légitime, ils L'ont entendue proclamer l'endurance et la bravoure des soldats de la Belgique, et dire les résultats acquis au prix de tant de sacrifices.

La Patrie gardera à Votre Majesté une inaltérable reconnaissance pour le soin qu'Elle a pris d'assurer le prestige de la Nation Belge et de grandir encore pendant ces quatre années de

SIRE,

Met diepe ontroering hoorden 's Lands Vertegenwoordigers Uwe Majesteit hun den groet des Legers brengen.

Met billijke fierheid hoorden zij Haar de volharding en de dapperheid der Belgische soldaten prijzen en zeggen welke uitslagen werden verkregen ten koste van zooveel opofferingen.

Het Vaderland zal voor Uwe Majesteit eene onveranderlijke dankbaarheid bewaren wegens de zorg, waarmee Zij den naam der Belgische Natie hoog hield en de plaats, welke deze

guerre la place qu'elle avait su prendre, dès le premier jour, par son respect de la foi jurée, son désintéressement, son énergie, l'esprit de sacrifice et le courage de son armée.

D'autre part, le Pays rend grâce à Votre Majesté du souci paternel avec lequel Elle a ménagé, autant que le permettaient les cruelles nécessités du combat, le sang de nos soldats et tenté d'adoucir pour eux les privations et les épreuves d'une lutte atroce, soutenue pour sauver la Belgique entière, en défendant le dernier lambeau du sol patrial.

Dans l'expression de sa gratitude, il associe à Votre Majesté Sa Majesté la Reine. Il gardera un éternel souvenir de l'amour vigilant dont Elle a entouré nos combattants et nos blessés, auxquels Elle a prodigué les trésors de son cœur de mère.

Grâce à la vigilance de son Roi, au mérite de ses chefs, à la valeur de ses soldats, notre Armée a acquis une gloire impérissable dans cette sanglante mêlée où se jouait le sort de la civilisation et de la liberté du monde.

Nos troupes ont arrêté à Liège le premier élan de l'envahisseur. Du coup, elles ont déjoué ses plans, longuement et minutieusement médités.

Plus tard, par leurs sorties de la forteresse d'Anvers, elles ont eu leur part de victoire dans la première bataille de la Marne.

Puis, elles ont brisé à l'Yser l'assaut forcené des hordes germaniques, et elles ont ainsi fixé une barrière définitive aux progrès de leur aile droite.

Pendant quatre ans, inébranlables dans leurs positions, elles ont résisté à la pression constante et aux assauts

van den eersten dag af had weten te verwerven door haren eerbied voor het gegeven woord, hare onbaatzuchtigheid, hare wilskracht, den geest van opoffering en den moed van haar leger, gedurende deze vier jaren oorlog nog verruimde.

Anderzijds dankt het Land Uwe Majesteit voor de vaderlijke bezorgdheid, waarmede Zij, voor zoover de harde plichten van den strijd het toelieten, het bloed onzer soldaten spaarde en voor hen de ontberingen en de beproevingen trachtte te verzachten van een afgrijsselijken strijd, volgehouden om gansch België te redden door het laatste lapje gronds van den vaderlandschen bodem te verdedigen.

In de uitdrukking zijner dankbaarheid begrijpt het Hare Majesteit de Koningin. Eeuwig zal het de waakzame liefde gedenken, waarmede Zij onze soldaten en gekwetsten heeft omringd, voor welke Zij de schatten van haar moederlijk hart kwistig heeft uitgestrooid.

Dank aan de wakkerheid van zijnen Koning, aan de verdienste zijner oversten, aan de dapperheid zijner soldaten, heeft ons Leger eenen onvergankelijken roem verworven in die bloedige worsteling, waar het lot der beschaving en de vrijheid van de wereld werden beslist.

Te Luik hebben onze troepen den eersten aanval van den overweldiger gestuit. Daardoor werden zijne zoo lang en zoo nauwkeurig bezonnen plannen verijdeld.

Later, door hare uitvallen uit de versterkte vesting Antwerpen, hebben zij haar aandeel der overwinning gehad in den eersten Marneslag.

Daarna hebben zij, aan den Yzer, den woedenden aanval der Germaansche horden gebroken en aldus aan de pogingen van haren rechtervleugel voorgoed paal en perk gesteld.

Gedurende vier jaren hebben zij, onwrikbaar in hare stellingen, weerstand geboden aan den voortdurenden

multipliés d'un ennemi plus puissant, si bien que c'est de ses positions, occupées dès 1914 et demeurées inexpugnables, que l'armée belge a pu prendre, en 1918, l'élan irrésistible qui, combiné avec l'effort général de nos alliés, a libéré notre territoire.

En même temps, nos drapeaux se couvraient de gloire en Afrique, pendant que des soldats belges, détachés aux divers fronts, portaient sur tous les grands champs de bataille le renom de vaillance de notre peuple.

Ainsi l'armée belge, sous la conduite de Votre Majesté, a pris une place d'élite parmi les troupes de l'Entente, à côté des admirables et vaillants soldats de France, d'Angleterre et des Etats-Unis, à côté de tous nos Alliés, combattant avec nous dans un même élan d'enthousiasme pour la cause éternelle du Droit contre la force brutale, l'hypocrisie, le mépris souverain des lois divines et humaines ligués pour les plus criminels desseins.

Une défaite écrasante a mis un terme à ce débordement de forfaits.

L'heure de la Justice a sonné.

Gloire soit à ceux qui ont coopéré à ce grand Oeuvre!

Gloire à notre Souverain!

Gloire à notre armée!

Gloire à nos Soldats tombés au champ d'honneur, dont les tombes rendront sacré le sol sur lequel s'est déployé leur courage!

Gloire à nos blessés!

Gloire aux Puissances alliées qui nous ont apporté le fraternel concours de leur sympathie, et de leur assistance multiple et généreuse!

Gloire aussi à ceux qui, en servant

druk en aan de herhaalde aanvallen van een machtiger vijand, zoodat in 1918 het Belgische leger, uit zijne sinds 1914 bezette en onneembaar gebleven stellingen, den onweerstaanbaren aanval kon doen die, gepaard met de algemeene poging onzer geallieerden, ons grondgebied heeft vrijgemaakt.

Tevens overdekten onze vanen zich met roem in Afrika, terwijl Belgische soldaten, naar de verschillende fronten gezonden, op alle groote slagvelden de faam der dapperheid van ons volk verbreidden.

Zóó werd door het Belgische leger, onder de leiding Uwer Majesteit, eene eereplaats onder de legers der Entente ingenomen nevens de bewonderenswaardige en dappere soldaten van Frankrijk, van Engeland en van de Vereenigde Staten, nevens al onze Geallieerden, met ons in eenzelfde opwelling van geestdrift strijdend voor de eenwige zaak van het Recht tegen de brutale kracht, de schijnheiligheid, de allerdiepste verachting der goddelijke en menschelijke wetten, voor de misdadigste doeleinden met elkander verbonden.

Aan deze uitspatting van misdaden werd door eene verpletterende nederlaag een einde gebracht.

Het uur der Gerechtigheid is geslagen.

Eere aan hen die het hunne tot dit grootsche werk hebben bijgebracht!

Eere aan onzen Souverein!

Eere aan ons leger!

Eere aan onze Soldaten, die op het slagveld zijn gesneuveld en wier grafsteden den grond zullen heiligen, waarop hun heldenmoed gebleken is!

Eere aan onze gekwetsten!

Eere aan de geallieerde Mogendheden, die ons hare broederlijke sympathie en tevens hare ruime en milde medewerking hebben geschonken!

Eere ook aan hen, die, terwijl zij

au péril de leurs jours, sous le joug de l'envahisseur, la Patrie opprimée, ont péri pour cette cause sainte.

Gloire à ceux qui furent frappés de sentences iniques, à ceux qui sont morts de misère, à ceux qui ont connu la prison, l'exil, le travail forcé, à toutes les victimes innocentes de la barbarie d'un ennemi sans pitié !

La Belgique n'oubliera jamais ceux qui ont coopéré à sa délivrance. Sa reconnaissance n'aura d'égale que la haine qu'elle gardera à la nation parjure qui l'a violée et meurtrie, et qui a ajouté à tous ses crimes l'injure suprême de la calomnie.

SIRE,

Votre Majesté a bien voulu féliciter le pays occupé de la noble attitude qu'il a gardé sous le joug allemand.

En vérité, le pays occupé a touché le fond de la douleur humaine.

Il a connu toutes les souffrances. Ses bourreaux l'ont tenaillé sans pitié. Ils l'ont dépouillé ; ils l'ont affamé ; ils l'ont flagellé de leur insolence, ils ont soudoyé une presse infâme pour le déprimer, pour le diviser, pour susciter des haines fratricides.

Le Pays est demeuré indomptable.

Puisant dans son fonds inépuisable d'énergie, dirigé par les administrations publiques restées en fonctions, encouragé par l'exemple et la parole de grands citoyens, archouté dans une confiance obstinée, il est demeuré intact dans son endurance et son patriotisme.

het verdrukte Vaderland, onder het juk van den overweldiger, op levensgevaar af dienden, voor deze heilige zaak zijn gestorven !

Eere aan hen die door onrechtvaardige vonnissen werden getroffen, aan hen die onder de ellende zijn bezweken, aan hen die met gevangenschap, verbanning, dwangarbeid werden gestraft, aan al de onschuldige slachtoffers van de barbaarschheid van een onmeedoogenden vijand !

België zal nooit diegenen vergeten, welke tot zijne bevrijding hebben medegewerkt. Zijne dankbaarheid zal slechts worden geëvenaard door den haat, welken het zal blijven toedragen aan de meenedige natie die het geschonden en met voeten getreden heeft en die al hare misdaden nog bekroond heeft met den uitersten smaad des lasters.

SIRE,

Het heeft Uwe Majesteit behaagd, het bezette land geluk te wenschen om zijne edele houding onder het Duitsche juk.

En voorwaar, het bezette land heeft den kelk der menschelijke smart tot op den bodem geledigd.

Het heeft al de martelingen gekend. Zijne beulen hebben het ongenadig gepijnigd ; zij hebben het uitgeschud, uitgehongerd, met de meest verregaande driestheid behandeld ; zij hebben een eerlooze pers betaald om het te vernederen, om het te verdeelen, om moordzuchtigen broederhaat te verwekken.

Het Land bleef ontembaar.

Steunende op zijn onuitputtelijke wilskracht, geleid door de openbare besturen die nog werkten, aangemoedigd door het voorbeeld en het woord van groote vaderlanders, bogende op een halsstarrig vertrouwen, heeft het zijne taaiheid en zijne vaderlandsliefde ongeschonden behouden.

Pattemment il a attendu la Victoire, et la Victoire, enfin, est venue.

Dieu en soit loué!

C'est le moment pour le Pays de remercier solennellement le Comité National, dont les membres, soutenus par le loyal appui des gouvernements protecteurs, ont su joindre à un désintéressement sans limite une activité, une ténacité, une méthode qui feront de l'œuvre qu'ils ont entreprise et menée à bonne fin un des faits les plus grandioses de l'histoire de la guerre.

Rien n'a découragé leur dévouement: ni les difficultés inouïes, ni les entraves sournoises de l'ennemi, ni les excitations soudoyées, ni les mauvais vouloirs, ni l'ingratitude, ni les accusations téméraires.

Son action magnifique ne s'est pas bornée à l'alimentation matérielle et au secours assuré à toutes les misères. En réalité, le Comité National a été, pendant nos longs mois d'esclavage, l'âme même de la Nation, le centre où venaient se former et se retremper les énergies, le cercle où l'on conférait et d'où partaient les initiatives qui périodiquement faisaient passer à travers le pays opprimé le souffle puissant du patriotisme et de l'espérance.

Ce fut, en vérité, à côté du pouvoir occupant, que l'on ignorait, la permanence du Gouvernement national, penché sur nos misères.

Aujourd'hui, les souffrances sont oubliées.

Mais il reste, de ces heures terribles, de fécondes leçons: le Pays a senti, au milieu des épreuves, le prix et le réconfort d'une union fraternelle. De souffrir en commun, on s'est rapproché, on s'est mieux compris, on a senti l'inanité des querelles du passé, et

Met geduld heeft het de Zege afge- wacht en eindelijk is de Zege gekomen!

God zij daarvoor geloofd!

't Is het gepaste oogenblik voor het Land om, op plechtige wijze, dank te zeggen aan het Nationaal Comité, wiens leden, gesteund door de trouwe medehulp van de beschermende regeeringen, hebben gehandeld met eene onbegrensde onbaatzuchtigheid en tevens blijk hebben gegeven van eene werkzaamheid, eene taaiheid, eene methode, waardoor de door hen ondernomen en tot een goed einde gebrachte inrichting is geworden een van de heerlijkste feiten in de geschiedenis van den oorlog.

Niets kon hunne toewijding ontmoedigen: noch de ongehoorde moeilijkheden, noch de heimelijke belemmeringen van den vijand, noch de uitgekochte ophitsingen, noch de slechte wil, noch de ondankbaarheid, noch de onbezonnen aantijgingen.

Zijne grootsche werking heeft zich niet bepaald bij de eigenlijke voeding en bij de leniging van elke ellende. Werkelijk was het Nationaal Comité, gedurende lange maanden van slavernij, de ziel der Natie zelve, het centrum waar de krachten zich kwamen vormen en stalen, de kring waar men beraadslaagde en die het sein gaf tot handelingen welke het machtig gevoel van vaderlandsliefde en van hoop, gansch het verdrukte land door, geregeld opwekten.

Werkelijk was het, benevens de bezettende macht, welke men over 't hoofd zag, de voortzetting van de Nationale Regeering bekommerd met onze ellende.

Thans is al het geleden leed vergeten.

Doch uit dit vreeselijk tijdperk spruiten vruchtdragende lessen voort: in de beproevingen heeft het Land gevoeld hoe gewichtig en hoe opwekkend eene broederlijke cendracht is. Door het gemeenschappelijk lijden is men tot toenadering gekomen, heeft

ainsi est née l'ambition généreuse de travail'ler tous ensemble et d'un même cœur à la réédification de la Patrie, grandie par l'épreuve et par le triomphe.

Aussi le Pays a-t-il souscrit unanimement à la constitution d'un Gouvernement national groupant toutes les bonnes volontés dans une action féconde.

Parmi les tâches que le Gouvernement a assumées figure, après l'accomplissement des préliminaires nécessaires, l'élection d'une Constituante élue au Suffrage Universel des hommes âgés de 21 ans.

Nul ne conteste, après les années terribles que l'Europe vient de traverser, après les épreuves inouïes que les Belges ont vaillamment supportées tant au front qu'en territoire occupé, après la preuve éclatante que la Nation toute entière a donnée de sa maturité intellectuelle et morale, que l'heure de l'égalité démocratique ait sonné.

Si certains peuvent regretter que, pour l'instauration de ce régime électoral, les formes constitutionnelles ne puissent être observées, il faut cependant reconnaître que l'état de guerre a créé, depuis le 4 août 1914, un état de choses exceptionnel, auquel on ne saurait trouver un précédent et dont il est impossible d'imaginer le retour.

Le régime électoral adopté pour l'élection de l'Assemblée Constituante ne préjuge rien de ce que celle-ci décidera quant aux modalités de l'exercice par la Nation de sa souveraineté. C'est dire que ceux qui pensent que le Suffrage Universel, pour être juste, doit être étendu à la femme, s'efforcent-

men elkander beter begrepen, heeft men de nutteloosheid der vroegere twisten ingezien, en zóó ontstond de edelmoedige gedachte om allen te zamen en een van hart bij te dragen tot den wederopbouw van het door de beproeving en de zegepraal groot geworden Vaderland.

Ook vond de oprichting van eene Nationale Regeering, die al de mannen van goeden wil vereenigt in een vruchtbare werking, algemeene instemming in het Land.

Onder de zaken, door de Regeering ter hand genomen, komt, na inachtneming van de voorafgaande formaliteiten, de verkiezing voor van eene Constituante door het Algemeen Kiesrecht der mannen op den leeftijd van 21 jaar.

Na de vreeselijke jaren, welke Europa heeft doorworsteld, na de ongehoorde beproevingen, welke de Belgen heldhaftig hebben doorstaan zoowel aan het front als binnen het bezette gebied, na het schitterend bewijs dat de gansche natie heeft gegeven van hare verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, wordt door niemand betwist dat het uur van de democratische gelijkheid is gekomen.

Kunnen sommigen betreuren dat tot invoering van dit kiesstelsel niet kan gehandeld worden zooals de Grondwet het voorschrijft, dan toch moet men bekennen dat de staat van oorlog sedert 4 Augustus 1914 aanleiding heeft gegeven tot eenen uitzonderlijken toestand, zonder voorgaande in het verleden en waarvan onmogelijk kan gezegd worden dat hij nog zalvoorkomen.

Het kiesstelsel, dat voor de verkiezing der Constituante aangenomen is, laat van te voren niet toe, te oordeelen over hetgene deze zal beslissen aangaande de wijze waarop de Natie hare soevereiniteit zal uitoefenen. Dit wil zeggen dat zij, die denken dat het Algemeen Kiesrecht, om rechtvaardig te zijn,

ront de faire prévaloir leur opinion devant cette Assemblée.

Le Parlement se fera un devoir d'être à la hauteur de la situation créée au Pays par les désastres inouïs qu'ont engendrés quatre années de guerre, de désorganisation systématique et de destruction calculée.

Tout est à reconstruire ou à restaurer le plus tôt possible. Le rétablissement de la vie économique doit être la première préoccupation du Gouvernement. Il faut assurer le réoutillage et le réapprovisionnement en matières premières; organiser le crédit; veiller en tous domaines qui relèvent de l'État à mettre la puissance publique au service des grands intérêts nationaux; avoir, en matière économique, une politique clairvoyante, agissante et réaliste.

Ceux que la guerre a chassés de leurs foyers devront y rentrer sans retard. Ceux qui, pendant la guerre, ont servi sous les drapeaux, seront rendus, aussitôt que les conditions internationales le permettront, aux travaux de la vie civile.

L'administration du Pays devra être réorganisée, en vue du labeur immense qui va lui incomber.

L'institution de Conseillers du Gouvernement auprès des Départements ministériels lui sera une aide précieuse et rendra plus étroit le contact entre la direction administrative et les administrés.

Il faut que la classe ouvrière reprenne le travail dans les conditions qui lui permettent de poursuivre son développement physique, moral et intellectuel.

La guerre a arrêté l'action néfaste de l'alcoolisme.

moet uitgebreid worden tot de vrouw, zullen trachten hunne zienswijze door die Vergadering te doen aannemen.

Het Parlement zal het zijn plicht achten, op de hoogte te zijn van den toestand, in het Land geschapen door de onnoemlijke wanorde ontstaan uit vier jaren oorlog, stelselmatige ontredding en berekende vernieling.

Alles moet zoo gauw mogelijk heropgebouwd en hersteld worden. De eerste zorg der Regeering moet zijn, het economisch leven te herstellen. Men moet de nieuwe uitrusting en de bevoorrading met grondstoffen verzekeren; het krediet inrichten; op elk gebied, afhangende van den Staat, zorg dragen dat de openbare macht ten dienste van 's Lands groote belangen gesteld worde; in economische zaken eene klaarziende, handelende politiek, eene realpolitiek voeren.

Zij, die door den oorlog uit hun huis werden verjaagd, moeten er zonder uitstel terugkeeren. Zij die, gedurende den oorlog, onder de wapens waren, zullen, zoohaast de internationale toestanden het toelaten, aan de werkzaamheden van het burgerleven teruggeschonken worden.

Het bestuur van het Land moet heringericht worden met het oog op den ontzaglijken arbeid dien het zal te verrichten hebben.

In het instellen van Regeeringsraden bij de ministerieele departementen zal het een kostbaren steun vinden, en daardoor zal tevens inniger voeling ontstaan tusschen bestuur en bestuurden.

Het is noodzakelijk dat de werklieden den arbeid hernemen onder voorwaarden die hun toelaten zich lichamelijk, moreel en verstandelijk verder te ontwikkelen.

De oorlog heeft den nadeeligen invloed van het alcoholisme tegengehouden.

Grâce à l'union des Partis, les circonstances créées par la guerre permettront d'opposer au fléau une barrière infranchissable. Ce souci a toujours préoccupé Votre Majesté. Elle a sollicité sur ce point la vigilance spéciale du législateur dans son discours du Trône de 1910. Les mesures prises jusqu'ici ont été insuffisantes ou provisoires. L'heure apparaît propice pour des solutions définitives.

Les querelles religieuses sont un malheur pour les Nations. Elles divisent les citoyens; elles sont une cause perpétuelle de suspicion, de rancune et de malentendu. Elles empoisonnent la vie politique et la rendent stérile.

Elles doivent être abolies. Un large esprit de tolérance, de liberté et de justice vivifiera l'activité du pays.

Le Pays a appris avec satisfaction que les organismes, qui, sous le patronage et la protection des États-Unis, de l'Espagne et des Pays-Bas, avaient assuré, pendant l'occupation, le ravitaillement de la Belgique, continueront à subsister jusqu'au rétablissement d'une vie économique normale.

Le Comptoir National d'achat aura la charge difficile de coopérer au réoutillage de l'industrie et à son approvisionnement en matières premières.

Les dommages que la guerre a infligés aux particuliers sont incommensurables. Le Pays a appris avec joie qu'ils seraient intégralement et rapidement réparés. C'est une condition essentielle de la restauration économique. Encore faut-il que le Public soit renseigné sans retard sur le régime de la réparation et ses modalités, et qu'aussi il lui soit possible, pour relever le commerce et l'industrie, de profiter immédiatement des ressources que lui vaudra cette juste indemnité.

Dank zij de samenwerking der Partijen zal de toestand voortspruitende uit den oorlog toelaten, de kwaal voorgoed uit te roeien. Daar heeft Uwe Majesteit zich altijd om bekommerd. Hieromtrent heeft Zij, in de Troonrede van 1910, den wetgever aangespoord, daaraan zijne bijzondere aandacht te wijden. De tot dusverre getroffen maatregelen waren ontoereikend of voorloopig. Het oogenblik blijkt geschikt voor afdoende oplossingen.

Godsdiensttwisten zijn een ramp voor de Natiën. Zij verdeelen de burgers; ze zijn voortdurend oorzaak van verdenking, wrok en misverstand. Zij vergiftigen het politieke leven en maken het onvruchtbaar.

Zij moeten verdwijnen. Een ruime geest van verdraagzaamheid, vrijheid en rechtvaardigheid zal een nieuw leven schenken aan de bedrijvigheid van het land.

Met voldoening heeft het Land vernomen dat de instellingen, die onder de bescherming van de Verenigde Staten, van Spanje en Nederland, tijdens de bezetting de voedselvoorziening van België hebben verzekerd, zullen blijven bestaan totdat het economisch leven weer normaal is.

De Nationale Instelling voor aankopen zal met de moeilijke taak belast zijn, mede te werken aan de herinrichting van de nijverheid en dezer bevoorrading met grondstoffen.

De schade, aan de personen berokkend door den oorlog, is onmetelijk. Ook heeft het Land met vreugde vernomen dat zij gansch en snel zou vergoed worden. Het is een hoofdzakelijk vereischte voor de herstelling op economisch gebied. Het Publiek dient daarboven zonder verwijl ingelicht te worden over de regelen der vergoeding en hare modaliteiten; het dient ook dadelijk, tot het heroprichten van handel en nijverheid, te kunnen beschikken over de geldmiddelen welke die billijke vergoeding verschaffen zal.

Afin d'assurer le concours harmonisé du Capital et du Travail, condition nécessaire d'une collaboration paisible, féconde et apte aux luttes de la concurrence tant à l'intérieur du pays que sur les marchés étrangers, le législateur aura à rechercher et à appliquer les solutions de nature à assurer par la justice la paix sociale et le plein épanouissement des efforts communs des ouvriers et des patrons.

La liberté syndicale est un moyen d'atteindre ce but.

Tous les Belges sont convaincus que l'égalité la plus absolue doit régner entre les citoyens en ce qui concerne la question des langues. La solution des problèmes qu'elle soulève doit être recherchée fraternellement et sans parti pris.

Qui contestera que les fonctionnaires, les magistrats, les officiers ont l'obligation de connaître la langue de ceux qu'ils jugent, de ceux qu'ils commandent et de ceux dont ils gèrent les intérêts administratifs? Flamands et Wallons doivent être à même de poursuivre, avec des facilités égales, le développement intégral de leur génie propre à tous les degrés de l'enseignement.

Une démocratie comme la nôtre ne peut que se réjouir de voir tous les éléments de sa population chercher à s'élever jusqu'aux sommets de la haute culture intellectuelle.

Les Flamands ont le droit d'obtenir qu'il soit pris les mesures nécessaires pour que cette égalité des langues soit une réalité.

Votre Majesté a indiqué les dispositions à prendre immédiatement pour assurer la réalisation de ce programme de justice et de saine union nationale.

Le pays a cruellement souffert des trahisons isolées dont il a eu le dou-

Om het gepast samengaan van Kapitaal en Arbeid, dat noodzakelijkerwijze vereischt is voor eene vreedzame, vruchtbare en voor den concurrentiestrijd zoo binnen het land als op de vreemde markten geschikte samenwerking te verzekeren, zal de wetgever de oplossingen moeten nagaan en toepassen, welke van aard zijn om den socialen vrede en de volle ontwikkeling van de gemeenschappelijke pogingen der arbeiders en der werkgevers door de rechtvaardigheid te waarborgen.

De syndicale vrijheid is een middel om dit doel te bereiken.

Al de Belgen zijn er van overtuigd, dat de volstrektste gelijkheid onder de ingezetenen moet heerschen, wat de taalquaestie betreft. De vraagstukken, welke zij te berde brengt, moet men trachten op te lossen op broederlijke wijze en zonder vooringenomenheid.

Wie zal betwisten dat de ambtenaren, de rechters, de officieren de taal moeten kennen van hen die zij vonnissen, aanvoeren of wier bestuursbelangen zij behandelen? Vlamingen en Walen moeten in staat zijn, zich even gemakkelijk toe te leggen op de volle ontwikkeling van hun eigen wezen in elken graad van het onderwijs.

Eene democratie zooals de onze kan zich enkel erom verheugen, dat al de bestanddeelen harer bevolking zich tot het toppunt der verstandelijke ontwikkeling trachten te verheffen.

De Vlamingen hebben het recht, te bekomen dat de noodige maatregelen worden genomen opdat die taalgelijkheid werkelijkheid worde.

Uwe Majesteit heeft aangeduid welke schikkingen onmiddellijk dienen genomen te worden om de verwezenlijking van dit programma van rechtvaardigheid en van gezonde nationale eendracht te verzekeren.

Het land heeft wreed geleden van de afzonderlijke gevallen van verraad,

loureux spectacle. La répression de ces crimes abominables doit être poursuivie sans rémission : l'honneur et la moralité publique l'exigent impérieusement.

Dès sa réintégration, la magistrature s'est occupée à rechercher les coupables. La charge qu'elle a ainsi assumée, jointe au désarroi provoqué par la suspension du fonctionnement de la Justice, ne fera qu'aggraver une situation qui, dès avant la guerre, faisait l'objet de plaintes fondées.

Le législateur examinera, avec le souci de l'intérêt public et du prestige du pouvoir judiciaire, les réformes qui lui seront proposées pour assurer l'expédition rapide et peu coûteuse des affaires litigieuses.

SIRE,

La guerre atroce dont l'Europe vient d'être le théâtre a débuté par une odieuse injustice.

Mue uniquement par un intérêt égoïste, sous le prétexte hypocrite d'un chimérique danger, l'Allemagne a cyniquement violé la neutralité de la Belgique qu'elle avait fait serment de respecter et de garantir.

Le monde a frémi d'indignation devant l'iniquité dont la Belgique était victime. Par l'esprit d'honneur et de sacrifice dont elle a fait preuve en repoussant les fallacieuses promesses de l'ennemi, par la bravoure avec laquelle ses enfants se sont jetés dans cette lutte éperdue, par les tortures que l'Allemagne a infligées à son innocente victime et les ruines dont elle a couvert son sol, la Belgique est devenue l'incarnation des idées de Justice et de Droit qu'une victoire écrasante vient de sanctionner.

waarvan het 't bedroevend schouwspel moest dulden. Het bestraffen van die afschuwelijke misdaden moet ongenadig voortgezet worden: dit wordt door 's lands eer en door de publieke moraliteit gebiedend geëischt.

De Magistratuur heeft, zoodra zij hersteld werd, zich onledig gehouden met de opsporing der schuldigen. De last, welken zij aldus op zich nam, alsmede de verwarring veroorzaakt door het staken van den geregelde gang van het Gerecht, zullen eenen toestand, welke reeds vóór den oorlog aanleiding gaf tot gegronde klachten, slechts erger maken.

De wetgever zal, met het oog op het algemeen belang en het gezag van de rechterlijke macht, de hervormingen onderzoeken, welke hem zullen voorgesteld worden om de snelle en weinig kostende afdoening van de ahangige zaken te verzekeren.

SIRE,

De vreeselijke oorlog, welke in Europa woedde, begon met een hatelijke onrechtvaardigheid.

Uitsluitend door zelfzucht gedreven, steunende op het huichelachtig voorwendsel van een denkbeeldig gevaar, heeft Duitschland de onzijdigheid van België, welke het zich bij eed had verbonden te eerbiedigen en te waarborgen, schaamteloos geschonden.

De wereld trilde van verontwaardiging bij de onrechtvaardigheid waarvan België het slachtoffer was. Door den geest van eerlijkheid en van opoffering dien het deed blijken, door het verwerpen van de bedrieglijke beloften des vijands, door den moed waarmee zijne zonen zich in dezen razenden strijd stortten, door de folteringen, welke Duitschland zijn onschuldig slachtoffer deed verduren, en de puinen waarmee het zijn bodem overdekte, is België de verpersoonlijking geworden der begrippen van Rechtvaardigheid

Les heures tragiques et glorieuses que la Belgique a vécu lui donnent le droit de se libérer des liens qui, dans le passé, entravaient sa souveraineté et énervèrent son action internationale. Elle passera ainsi au rang des puissances majeures, maîtresses de leurs destinées.

Le développement de la prospérité morale et matérielle de notre colonie du Congo doit être une des préoccupations dominantes du Gouvernement et des Chambres. L'extension de la civilisation doit être poursuivie avec sagesse et méthode.

Demeuré sans communication avec le Gouvernement pendant la guerre, le Pays est impatient d'apprendre quel a été pendant cette longue période le développement de la colonie. Il saura du même coup ce qui doit être accompli encore pour mener à bien l'œuvre civilisatrice que la Belgique s'est imposée en reprenant le Congo, et munir ce vaste territoire de l'outillage économique indispensable à l'exploitation régulière des richesses naturelles qu'il renferme. Nul doute que la Nation ne trouve aisément les ressources, les dévouements et les intelligences nécessaires pour ces grandioses entreprises auxquelles est désormais liée la prospérité de la Métropole.

Au cours de cette guerre, la Belgique a su se créer de ferventes amitiés, tant parmi les grands pays qui l'ont prise en sympathie et l'ont puissamment et généreusement soutenue, que parmi ceux qui ont souffert comme elle de la cruauté des envahisseurs.

en van Recht, welke door eene verpletterende zegepraal zijn bekrachtigd.

De tragische en glorieuske uren, welke België heeft beleefd, verwierven het 't recht de boeien af te werpen, die, in het verleden, zijne souvereiniteit belemmerden en zijne internationale werking ontzenuwden. Zóó zal het plaats nemen in de rij der mondige natiën, die over hare eigen lotsbestemming mogen beschikken.

De Regeering en de Kamers moeten de ontwikkeling der zedelijke en stoffelijke welvaart onzer Congokolonie tot een der voornaamste voorwerpen hunner bezorgdheid maken. De uitbreiding der beschaving dient met wijsheid en beleid te worden nagestreefd.

Daar het Land onder den oorlog niet in voeling met de Regeering kon blijven, is het ongeduldig om te vernemen hoe de Kolonie zich gedurende dit lang tijdperk ontwikkelde. Meteen zal het ook te weten komen hetgeen er nog te doen overblijft om het beschavingswerk te voltrekken, dat België bij de overneming van Congo op zich heeft genomen, en dit uitgestrekt gebied te voorzien van de economische uitrusting welke onontbeerlijk is voor het regelmatig in bedrijf nemen van de natuurlijke rijkdommen die het in zijnen schoot bevat. Het kan niet worden betwijfeld, dat de Natie gemakkelijk de noodige hulpmiddelen, de noodige mannen van verstand en toewijding zal vinden voor deze grootsche ondernemingen, waaraan, in 't vervolg, de voorspoed van het Moederland is verbonden.

In den loop van dezen oorlog heeft België innige vriendschapsbanden weten aan te knopen, evenzeer met de groote rijken die het in hun genegenheid hebben opgenomen en het op machtige en edelmoedige wijze hebben gesteund, als met degenen die, zooals wij, geleden hebben onder den onmenschenlijken vijand.

Tout doit être fait pour que ces amitiés précieuses nous demeurent assurées dans l'avenir.

Nous sommes certains de leur concours pour l'œuvre difficile de la restauration de notre Patrie.

Le port d'Anvers est un facteur capital de notre vie économique.

Ses destinées doivent faire l'objet d'une attention spéciale et soutenue. Son trafic doit être entretenu et développé. Cela ne peut être obtenu qu'avec la participation des puissances amies et alliées, qui sauront concilier leurs intérêts propres avec nos grands intérêts vitaux. Ce sera l'un des principaux objets de nos conventions commerciales.

SIRE,

Malgré les tentatives de l'ennemi au cours de l'occupation, malgré le spectacle honteux qu'ont donné dans leur retraite ses armées en désordre et leurs efforts pour propager chez nous le mal dont elles étaient atteintes, le pays a gardé imperturbablement son attitude fière et digne.

Le peuple belge a donné au monde entier le spectacle constant d'une tenue courageuse, endurante, inaccessible aux entreprises perverses et aux manœuvres de trahison. Il a supporté sans faiblesse les injustices les plus révoltantes. Pendant cette longue et dure épreuve, les Belges sont restés étroitement unis. Le malheur commun a apaisé les querelles du passé. Jamais l'inanité n'en est apparue plus frappante.

Nous avons la conviction que cette union, dont les bienfaits ont été si puissants au cours de nos souffrances, résistera aux épreuves de l'avenir.

C'est dans cette réconfortante espé-

Niets mag nagelaten worden om die kostbare vriendschap in de toekomst te blijven behouden.

Hunne medehulp is ons verzekerd voor de moeilijke taak van de herstelling van ons Vaderland.

De Antwerpsche haven is een hoofdfactor in ons economisch bestaan.

Hare toekomst moet het onderwerp uitmaken van onze bijzondere en voortdurende zorg. De doorvoer moet er onderhouden en uitgebreid worden. Dit kan men alleen bereiken met de medehulp der verbonden en bevriende mogendheden, die hare eigen belangen zullen weten overeen te brengen met onze groote levensbelangen. Dit zal een der hoofdpunten onzer handelsverdragen zijn.

SIRE,

Niettegenstaande 's vijands pogingen tijdens de bezetting, niettegenstaande het schandelijke schouwspel der in wanorde aftrekkende legers, en hunne pogingen om bij ons het kwaad, waarvan zij waren aangetast, te doen indringen, heeft het land onverzettelijk zijn fier en waardig gedrag bewaard.

Aan de gansche wereld heeft het Belgische volk standvastig een houding getoond van moed en volharding, ongenaakbaar voor verderfelijke ondernemingen en voor verraderswerk. Het verdroeg zonder wankelen het meest schreeuwende onrecht. Gedurende deze lange en harde beproeving zijn de Belgen innig vereenigd gebleven. Het gemeenschappelijk lijden heeft de twisten van weleer stilgelegd. Nooit is ons zoo treffend gebleken hoe nietig deze waren.

Wij houden ons overtuigd dat deze eendracht, die zoo buitengewone weldaden heeft bewezen gedurende onze lijdensjaren, de proef der toekomst zal doorstaan.

Het is met deze versterkende hoop

rance que le Parlement aborde ses travaux. Que Dieu l'assiste dans l'œuvre immense, lourde de devoir et de responsabilité, qu'il saura accomplir !

11 Décembre 1918.

dat de Kamer hare werkzaamheden aanvat. De Hemel helpe haar om die ontzaglijke taak, zwaar van plicht en verantwoordelijkheid, tot een goed einde te brengen !

11 December 1918.

III.

Réponse du Roi.

MESSIEURS,

L'adresse que les Chambres ont bien voulu vous charger de me remettre me réjouit.

Elle me réjouit parce qu'elle m'apporte un témoignage solennel de la confiance que les Chambres accordent à mon Gouvernement avec une unanimité à laquelle j'attache un grand prix. A la veille de ma rentrée dans la capitale, une tâche difficile m'incombait.

Le cabinet qui, jusque-là, avait dirigé les affaires m'ayant remis sa démission, j'avais pour devoir de donner sans tarder un Gouvernement d'union au pays, qui avait soif d'une autorité issue de lui-même. Une ère nouvelle s'ouvrait : après plus de quatre années de misères et de souffrances et en face du bouleversement de toutes choses, la Nation avait le droit de connaître les principes dont le Gouvernement s'inspirerait.

Ce droit s'est imposé à ma conscience. Je m'en suis pénétré dans l'accomplissement de ma mission constitutionnelle et c'est ainsi que mon patriotisme m'a conduit à une conception large et précise de la situation née de la guerre.

MIJNE HEEREN,

Het adres, dat de Kamers u hebben opgedragen mij te overhandigen, verheugt mij.

Het verheugt mij, omdat het mij een plechtig blijk schenkt van het vertrouwen dat de Kamers in mijn Regeering stellen, met een eensgezindheid waaraan ik bijzonder waarde hecht. Daags vóór mijn terugkeer in de hoofdstad viel mijn een moeilijke taak te beurt.

Daar het Kabinet, dat tot dan toe de zaken geleid had, mij zijn ontslag had aangeboden, was het mijn plicht, onverwijld een Regeering van eendracht te schenken aan het land, dat smachtte naar een gezag voortspruitend uit het land zelf. Een nieuwe tijd brak aan : na meer dan vier jaar ellende en lijden en tegenover de algemeene ontreddeering, had de Natie het recht de grondbeginselen te kennen, waarop de Regeering steunen zou.

Dit recht heeft mijn geweten beheerscht. Ik heb er mij van doordrongen bij de uitvoering van de taak, mij door de Grondwet opgelegd en aldus heeft mijne vaderlandsliefde mij gebracht tot eene ruime en bepaalde opvatting van den uit den oorlog ontstanen toestand.

Il convenait d'écarter toute politique de marchandage et de parler au pays en pleine franchise, sans réticences, avec une loyauté digne à la fois de lui-même et de l'esprit d'entente animant le ministère.

J'ai tenu à me faire dans le discours du trône l'interprète du programme du gouvernement; je me félicite de l'approbation que vous m'apportez.

Messieurs, les heures que nous vivons sont solennelles. Elles seront décisives, car le sort de la Patrie dépend de l'œuvre de reconstruction qui s'impose avec une pressante urgence à nos efforts immédiats. Que chacun de nous apporte à cette œuvre un maximum de conciliation, de labeur et de sacrifice.

Soyons tous de notre temps et inébranlablement au service exclusif du Pays.

19 décembre 1918.

Het betaamde alle politiek van loven en bieden terzijde te stellen en tot het land te spreken in volle onpartijdigheid, zonder terughouding, met een oprechtheid, die het land zelf en den geest van eendracht, welke het ministerie bezielt, waardig is.

Ik hield er aan, in de Troonrede de tolk te zijn van het programma der Regeering; ik acht mij gelukkig om de goedkeuring die gij mij aanbrengt.

Mijne Heeren, wij beleven plechtige uren. Zij zijn beslissend, want de toekomst van het Vaderland hangt af van het heropbouwingswerk dat, als een dringende noodzakelijkheid, onze onmiddellijke pogingen eischt. Ieder van ons bestede aan dit werk al wat hij aan verzoeningsgeest, arbeidskracht en geest van opoffering bezit.

Laten wij allen van onzen tijd zijn en, onwankelbaar, uitsluitend ten dienste staan van het Land.

19 December 1918.